Ч. 41. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 7. жовтня 1928. Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Не даймо себе розєднати!

Нічого не боїться так наші вороги, як зорганізованої сили українського народу, опертої на єдности. Вони розуміють прекрасно, що легко зломити один прут, але ніяк не зломиш цілої вязки нараз і на цій правді вони опирають від давна свою політику супроти українського народу. Є це політика розєднання та ослаблення нашої національної сили, щоб тим лекше зробити з нами те, чого вимагає їхній інтерес.

Проводження цеї політики в практиці бачимо на кождім кроці. Страшна для них величезна численність 40-міліонового українського народу, і тому стараються розбити нашу національну єдність, створюючи урядово дві народности, відділені Збручем. Для 7 міліонів народу по цім боці Збруча не признають назви „українці“, називаючи нас провінціяльно „русинами“, хоч весь світ уже знає, що ми такі самі українці як за Збручем.

Так само численність 7-міліонового українського народу, що опинився в межах польської держави, для них страшна. Тому всіми силами стараються затримати так званий сокальський кордон, щоби віддідити менше свідомих і зорганізованих волинян, холмщан і поліщуків від галичан, що ще за Австрії здобули великий степень національного розвитку.

Та мало їм сокальського кордону. В останних часах пробують відновити старі пляни розєднюючої політики. Вони кажуть, що нема сім міліонів одного українського народу, але є по кількасот тисяч гуцулів, бойків, лемків, русинів, волиняків, холмщаків, поліщуків і т. д. Все те, на їх думку, окремі племена, які треба відчужити від себе, піддержуючи та розвиваючи штучно їхню окремішність, і розсварити їх між собою, щоби тим лекше одних за другими поневолити і винародовитн. Не могли зломити цілої вязки, так знову хотіли би мати окремі прути.

Але на тім не конець. Половина українців під Польщею є греко-католицького обряду, а половина православного. Борони Боже допустити щось, що моглоб цей поділ ослабити, а вже не кажемо — усунути! Зате піддержується радо все, що ці два обрядові табори українського народу розбиває та вносить як найбільше замішання в життя українського народу. Тому в Галичині так свобідно розвивається православний рух, і то на московськім підкладі, а за „сокальським кордоном“ насаджується штучно уніятизм нового польонофільського покрою. Розтіч і хаос в релігійному життю українського народу доповнює прекрасно протестантський рух у Галичині і сектярство на Волині, також не без опіки з гори.

А вже що казати про розєднюючу акцію на чисто політичному полі? Про фабрикацію хлібоїдів та інших хрунівських партій, про витягання на поверхню життя і підтримку недобитків **москвофільських** партійних гуртків, хоч остання доба української історії засудила їх раз на все на смерть! Сюди належить також ласкаве око для радикалів, упістів і сельробів, як це всі ми бачили в часі останних соймових виборів. Бо ніщо краще не розбиває одноцільного українського фронту як партійна гризня і ніщо більше не ослаблює так сили живого народу як клясова боротьба, яку проповідують оці соціялістичні і комуністичні партії.

Всім тим плянам і затіям, обчисленим на загибіль українського народу, стоїть на перешкоді велика українська політична організація, що обіймає всі українські землі під Польщею і всі верстви та кляси українського народу. Цею організацією є Українське Національно-Демократичне Обєднання, що згуртувало в собі всі здорові народні сили в праці для кращої долі українського народу. Вона несе на своїх плечах всю політичну, економічну і культурно-освітну роботу і створило цю народню твердиню, об яку розбиваються всі приступи облягаючих зі всіх боків ворогів. Українське Обєднання — це пострах для ворожих сил, а є їх багато, між чужими і своїми. Обєднання це одинока наша остоя, при якій видержимо важке лихоліття, яке переживаємо.

Тому позір! Не даваймо послуху ніяким облудним закликам наших непрошених опікунів, що вносять замішання і роздор в наші ряди! Покажім плечі всяким фальшивим апостолам, що проповідують клясову боротьбу! Не даймося нікому розєднати, тільки стіймо твердо й непохитно в одноцілім національнім фронті, в рядах Національного Обєднання!

Ревізія конституції.

Польща має конституцію, яку прийняв перший польський сойм 17. березня 1921 р. Той сойм не був вибираний, лише складався із польських діячів, які були послами в останньому австрійському парляменті та галицькому соймі, в прускому „ляндтаґу“ чи пак всенімецькому „райхстаґу“ та в російських „Думах“. Отже ухвалювали конституцію польської держави лише самі поляки і тому теж перше речення конституції починається словами: „Ми, польський нарід...“

Ця конституція була трохи **змінена** 2. серпня 1926 р. Зміни торкаються способу ухвалювання щорічного буджету і побору рекрута, справи скликування, відкликування і розвязування сойму, права президента республики видавати декрети з силою законів у часі відсутности сойму, врешті можливости втрати посольського мандату і способу ухвалення соймом недовіря урядови. Всі ті зміни значно скріпили владу президента та уряду й обмежили владу і права сойму. Найважніша зміна, прийнята в конституції два роки тому, це нове право президента держави розвязати колинебудь сойм на внесок ради міністрів та колинебудь замкнути соймову сесію. Таким робом **долю кожного сойму узалежнено на ділі від уряду.** Дальшим великим поширенням прав президента це можливість оголошування законів звичайним **декретом** (себто без переведення законопроєкту крізь сойм і сенат) у деяких очерках часу; це право окреслено ще й особливим додатком до конституції, прийнятим теж 2. серпня 1926 р.

Зміни в конституції, які попередній сойм завів в серпні 1926 р., були **наслідком** т. зв. **травневого перевороту,** коли то (в травні 1926 р.) маршалок Пілсудський військовою силою скинув уряд Вітоса й сам перейняв владу. Маршалок Пілсудський виступив тоді проти т. зв. „соймовладства“, себто надмірної влади сойму, що спутувала владу президента та уряду. На ділі те **„соймовладство“** було ділом польської народової демократії (так званих „вшехполяків“ або „ендеків“). Вони воювали від давніх літ із Пілсудським і Пілсудський з ними. Коли Пілсудський вернув із німецької вязниці в Маґдебурґу й 22. листопада 1918 р. оголосив декрет „про найвищу владу республики“, він став у Польщі фактичним диктатором. На польських „ендеків“ напав тод істрах і вони рішили звести на нівець й владу Пілсудського. Маючи в першому соймі евлику перевагу та ще й свого провідника Тромпчинського маршалком того сойму, „ендеція“ переперла спершу так звану „малу конституцію“ з 20. лютого 1919 р., якою геть обмежила права начальника держави (себто марш. Пілсудського), і потім, при устійнюванні остаточного конституційного закона, так само зорко гляділа, аби тільки не допустити до влади Пілсудського та щоб зробити його своїм (себто сойму) сліпим знаряддям. Ось так вийшла чудасія, що польські „ендеки“, самі найбільші реакціонери й приклонники, стали з ненависти до одного Пілсудського найбільшими „оборонцями демократії“! Очевидно, що одночасно вони, скриваючися за фірмою сойму, всіляко Пілсудському дошкулили.

Та марш. Пілсудський їм цього не забув. Коли в травні 1926 р. захопив владу, вдарив відразу по „ендеції“. Але бючи по „ендеції“ **бив і по соймі.** І трусливий та заляканий сойм прийняв більшість тих конституційних змін, які негайно зажадав уряд марш. Пілсудського. Однак маршалок цими змінами не вдоволився. І однаково перед останніми виборами, як теж у голосній своїй заяві з дня 1. липня ц. р. (коли-то погано вилаяв сойм і послів), марш. Пілсудський висунув гасло дальшої направи державного устрою Польщі шляхом **дальшої зміни конституції.**

125-та стаття конституції каже, що конституція має (себто мусить) бути піддана ревізії щойно після 25 літ від часу її оголошення. Але та сама стаття каже, що „другий з черги сойм, вибраний на основі цієї конституції, **може доконати ревізії** конституційного закону...“ Цим другим соймом є саме **нинішній сойм.** Отож у звязку з вимогою уряду (на ділі: марш. Пілсудського) теперішній сойм має нелегке завдання перевести знову ревізію конституції. Ця справа й займає нині головну увагу всіх польських політиків. Ясно, що й **ми у цій справі близько заінтересовані,** бо не може нам бути байдуже, який є основний закон у державі, у котрій судилось нам перебувати.

Покищо ще ніяк невідомо, в якому напрямку піде зміна конституції. Тому, що зміни бажає собі уряд, справу взяв собі до серця т. зв. „Безпартійний бльок співпраці з урядом“ („Бебе“). Але ба: лихо в тім, що у самому клюбі „Бебе“ панує страшенна розбіжність поглядів на справу зміни конституції. На останньому засіданні того клюбу над тою справою зголошено аж десять ріжних проєктів зміни конституції, а серед дискусії виринуло їх ще більше. Та взагалі невідомо ще, який проєкт сподобається марш. Пілсудському, а це найважніше!

Є тут ще одна „заковика“. Зміну конституції сойм може прийняти лише **більшістю трьох пятих голосуючих, при присутности** щонайменше половини всіх послів. Себто за прийняттям зміни конституції треба аж 265 голосів, а колиб 222 послів було неприсутних, то треба принаймні 133 голосів більшости. Колиж зважити, що клюб ББ у соймі має всетаки лише 122 послів (на всіх 444) а напевне рахувати можуть ще на 8 послів, то треба шукати спільників серед **опозиції** („правиці“, „лівиці“ або „меншостей“). Знову-же зпосеред опозиції „лівиця“ (соціялісти, „визволенці“ і т. д.) разом з „меншостями“ (не польськими послами) не підуть на таку зміну конституції, яка обмежила би права демократії в користь реакції й єдиновластя, і завжди готові такий проєкт зміни конституції **провалити.** Бодай **Український Клюб буде всякий реакційний проєкт ревізії конституції поборювати всіми силами,** бо єдино сойм із правом контролі над урядом та законодатною ініціятивою та сойм, вибираний пятиприкметниковим голосуванням, дає сякі-такі можливости леґальної боротьби представникам українського народу. Але з другого боку ми вповні свідомі того, що **не сліпа буква конституції (як усякого закона) рішає, лише її виконування!**

Тому взагалі цілий галас із ревізією конституції уважаємо цілком зайвим.

І. К-н.

Наради Укр. Парл. Репрезентації.

В пятницю, дня 28-го вересня ц. р. відбулося у Львові засідання Української Парляментарної Репрезентації, на якому обговорено цілий ряд біжучих політичних справ та намічено плян підготовки для найближчої соймової сесії.

Постановлено відбути в найближчому часі наради всіх трьох Комісій Посольського і Сенатського Клюбу, а це Комісії Господарської, Правно-Адміністраційної і Комісії Освітньої та Суспільної Опіки.

Поодинокі Комісії мають намітити подрібний плян праці зі свойого круга ділання і предложити протягом місяця жовтня Президії Клюбу плян розподілу оефератів між поодиноких послів.

Важкий національний обовязок.

З прикрістю приходиться ствердити, що про обовязок суспільности проти інвалідів Української Галицької Армії треба аж надто часто пригадувати. Навіть цьогорічна зеленосвяточна збірка мимо широкої реклями та поважних коштів на пропаґанду дала несповна 20.000 золотих на ціли УКТОНІ та Товариства Охорони Военних Могил. Двадцять тисяч золотих від сімох міліонів населення західно-українських земель це соромно низька цифра. Доказує вона тільки, що обовязок відплати серед нашого громадянства гасне, що загал не розуміє значіння нашого національного зриву з перед десяти літ, що судьба одної тисячки тяжких інвалідів Української Армії має стати не взором і заохотою, а грізною осторогою для грядучих поколінь.

Основники УКТОНІ сподівалися, що сотки тисяч громадян уважатимуть честю для себе бути членом Товариства. Нажаль тільки Львовяне, члени УГА та декілька львівських інституцій вплачують постійно місячну вкладку. Деж імена соток громадян добре ситуованих матеріяльно, сидячих на вигідних місцях, часто навіть двох і трьох? Нема між членами жертводавцями УКТОНІ назв богатьох інституцій із краю поза взірцевим прикладом кооператив, котрі в 1927 р. в 349 випадках зложили 7.043.36 золотих. Є, щоправда, кооперативи, котрі ухваленої жертви на інвалідів не надіслали впродовж двох літ, одначе богато промовляє цифра 7.000 зол. річно на самих інвалідів від кооперації.

Для обоснування домагань до українських інституцій у краю наведемо, що в останньому році із 53 повітів Сх. Галичини, Лемківщини, Холмщини, Волині жертвувало:

127	Просвіт	зол.	2.258.27
337	парохій(ів)	„	4.497.74
26	Лугів Соколів, Пластів	„	.614.96
13	Союзів Українок	„	845.34

Скільки ще недостає до повного числа читалень Просвіти, парохіяльних урядів, громадських урядів, Соколів, Січей, Пластових уладів! Чи могтиме Товариство хоч цього року занотувати імена українських економічних інституцій у краю? Крайня пора, щоби обовязок орентування інвалідів УГА приняв на себе увесь загал, щоби матеріяльний тягар ваготів на кождій одиниці.

Збирані важким шляхом фонди Товариства вже вичерпалися. Не є вже від року тайною, що УКТОНІ виплачує що місяця ренту 396 інвалідам у висоті 7.080 зол. місячно, та що річний буджет УКТОНІ на біжучий рік преліминований на 150.000 зол., котру то суму Товариство добути мусить. Місячні видатки Товариства на ренти, удержання Дому Інвалідів, протези, лікування, Захист для сухітників, адміністрацію і т. п. сягають понад 1.350 амер. долярів. Тому кождий громадянин повинен тямити, що жертвенність суспільности не обмежується до двох у році збірок, але повинна бути безупинна, так як безупинні є видатки Товариства. Без постійної співпраці і помочи загалу української суспільности піднятий тягар надто давлячий для членів Гол. Ради УКТОНІ та для самого Львова.

Помочи від загалу просить УКТОНІ теж в іншому напрямі. В останньому аркуші календаря „Червоної Калини" оголосило Товариство виказ інвалідів, котрі одержують ренти від Товариства. Часто навіть держава не може оминути надужить непокликаних інвалідів мимо широкого і певного адміністраційного апарату і можливе, що деякі зпоміж рентярів не є дійсно інвалідами УГА. Просимо цей реєстр по повітам переглянути й оскільки показалося, що інвалідство декого не спричинене службою в УГА, або що його матеріяльний стан не вимагає конечно ренти від Товариства, УКТОНІ про це повідомити.

З ВІЧЕВОГО РУХУ.

БРІДЩИНА.

Дня 27. вересня ц. р. відбулося посольське віче в **Шнирові**. Село Шнирів перед виборами розаґітоване сельробівською киринею, сьогодня зовсім змінило свої погляди і гучно оплескувало промову посла Вислоцького та одобрило діяльність Української Парляментарної Репрезентації.

Того самого дня вечером відбув посол Вислоцький друге віче в селі **Клекотів**. Це село при виборах йшло солідарно за національною лістою УНДО і належить до найсвідоміших сіл Брідщини. Саля Читальні була виповнена по береги, а вічевики гучними оплесками переривали мову посла. Висловлено повне довіря Парляментарній Репрезентації і УНДО.

РАВЩИНА.

Дня 19. серпня ц. р. відбулося велике справоздавче віче в **Карові**. На віче прибули посол Володимир Кохан і голова Пов. Нар. Комітету інж. Корнило Целевич. Посол Кохан виголосив реферат про політичне положення та здав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації. Присутні одобрили тактику і діяльність Українського Клюбу і ухвалили відповідні резолюції.

Дня 9. вересня ц. р. відбулося посольське справоздавче віче в **Тартакові**, і того самого дня в **Спасові**. На обох вічах промовляли посол Володимир Кохан і д-р Хомінський, адвокат з Сокаля.

Дня 10. вересня ц. р. відбувся Повітовий Народнії Зїзд в **Раві руській**. Організаційний реферат виголосив посол Володимир Кохан. Промовляло богато селян, яким присутний посол дав пізніше вичерпуючі вияснення. Вибрано новий Повітовий Народній Комітет та його екзекутиву з головою інж. Терпилюком на чолі.

Дня 17. вересня ц. р. відбув посол Володимир Кохан посольське справоздавче віче в **Хлівчанах**. Громада Хлівчани дуже свідома, бореться з ріжного рода надужиттями місцевої влади. Підчас віча зайшов ще один факт, який найкраще змалює тамошні відносини. Підчас промови посла комісар староства з Рави руської Свьонткевіч розвязав віче, а жандарми почали силою витягати поважних господарів зі салі, коли тимчасом посол Кохан дальше продовжував свою промову. Виступ комісара Свьонткевича в Хлівчанах це доказ, що в урядовців староства в Раві руській не істнують закони. На пануючі там відносини треба звернути увагу відповідних адміністраційних чинників. Цікаве, що комісарі ідеатифікують польську державність зі собою. Однак громадяне Хлівчан, обурені до краю поступком урядника, знають, що окрім обовязків мають щей деякі права, яких не дадуть собі відібрати.

Дня 18 вересня ц. р. відбув посол Кохан справоздавче віче в **Журавцях**, а дня 19. велике віче в **Вербиці**. На ці віча окрім посла Кохана прибув голова Повітового Народнього Комітету в Угнові інж. К. Целевич. Дня 20. вересня ц. р. відб. посол Кохан справоздавче віче в **Немирові**, а дня 21. велике віче в **Тудорковичах**, для всіх дооколичних громад. На вічу в Тудорковичах промовляв окрім посла Кохана також посол Іван Ліщинський. Резолюції д-р Хомінського в справі довіря для Української Парляментарної Репрезентації ухвалено однодушно серед загального одушевлення.

Дня 23. вересня ц. р. відбув посол Кохан справоздавче віче в **Пархачі** і того самого дня вечером в **Сілці бенькові**. На всіх вічах одобрено політичну лінію і тактику проводу УНДО і Українського Клюбу.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Дня 9. вересня ц. р. відбулося справоздавче посольське віче в селі **Утіховичах**. Реферували на вічу посли: Володимир Целевич і Стефан Кузик. Присутні на вічу вислухали з великим зацікавленням звіту обох послів та ухвалили ряд резолюцій, в яких одобрювано дотеперішню діяльність Української Парляментарної Репрезентації та висказували свої побажання щодо дальшої праці послів.

Годиться замітити, що село Утіховичі, збаламучене в часі виборів аґітаторами чужих партій, не пішло в цілости на національну листу, але в останньому часі завдяки енерґії і праці місцевого молодого священника о. Пилипця представляється під зглядом національним зовсім гарно.

В СПРАВІ ВИБОРІВ ДО КАСИ ХОРИХ.

На мурах міста Львова появилося оголошення Заряду Каси Хорих про вибори 60 делеґатів з кругів працьовників, а 80 делеґатів з кругів працедавців до Ради Каси Хорих на нову трирічну каденцію.

Вибори мають відбутися в днях 17. і 18. падолиста ц. р. Значіння цеї установи для широких кругів українського працюючого громадянства відоме. На жаль українці дотепер не мали там належного до їх чисельности впливу. Та й дальше не будемо мати того впливу, якщо не виявимо напруженої активности при цих виборах і не виберемо відповідної скількости українських делеґатів до Ради Каси Хорих.

Приготовання до цеї акції з української сторони вже розпочались. Народня Організація українців міста Львова скликала представників всіх наших господарських та культурно-освітних установ на нараду. Тут вирішено утворити загально-український безпартійний виборчий комітет. В склад цього комітету вибрані: Гличак Іван, Галібей Михайло, Березовський Амброз, Ігнат Евстах., о. Каштанюк Антін, Дропа Іван, Жмінковський Іван, Соколик Василь, Стефчик Іван, Герасимович Іван, д-р Палійчук Петро, Панчишин Данило, Олексин Іван, Гевак Стефан, Козицький Іван, Коваль Н., і представник Т-ва Укр. Прив. Уряд. „Супруга", якому зарезервовано місце. До співпраці в цьому Комітеті упрошено також посла Антона Максимовича. На засіданню дня 10. вересня цей комітет уконституувався, вибираючи на голову Олексина Івана, кафл. робітника, на заступника д-ра Палійчука Петра, прив. урядника, і Жмінковського Івана, робітника, на касієра гром. Гевака Степана, переплетника, і на секретаря гром. Стефчака Івана, учителя. Дальше рішено видати оголошення до розліплення на мурах м. Львова з покликом до припильнування реклямаційного часу й установити виборчий льокаль, що буде міститися в робітничім Т-ві „Сила" при вул. Краківській ч. 17. І. поверх.

На черговому засіданню дня 19. вересня ц. р. після реферату пос. Максимовича вирішено внести представлення в заряді Каси Хорих проти небезпечного в консеквенціях для українців визначення на день 17. лист. виборчих льокалів у приватних і міських установах і підприємствах. Вкінці вирішено віднестися до всіх українських установ і кругів виборців з проханням о складання відповідних датків на український виборчий фонд на руки касієра комітету гром. Гевака Степана — вул. Чарнецького ч. 26.

Ювилей ґімназії в Станиславові.

В пятницю і суботу 21. і 22. вересня І. державна ґімназія в Станиславові обходила свято в честь 200-ліття свого істнування. Заснували її Єзуїти ще за Польщі, австрійський цісар Йосиф II. зробив з неї світську, німецьку школу, цісар Франц Йосиф І. замінив на польську. Поки засновано в Станиславові українську ґімназію (1905 р.), чимало українців із Покуття вчилося в польській. Одні пропадали, другі трималися свого народа. Вийшов із неї кардинал Михайло Левицький, приятель Шашкевича Вагилевич, знаний усім діяч о. Александер Стефанович і багато інших.

І на святі 21. та 22. ц. м. було чимало українців, але не виступили вони разом і не заманіфестували себе, так що ювилей вийшов святом польської культури, насаджуваної на українській землі силами жидівськими й українськими.

О. П.

ВШАНУВАННЯ ОСВІТНОГО ДІЛА.

Ювилей сокальської філії „Просвіти".

Величаво опровела філія „Просвіти" в Сокалі 30-літній ювилей свого істнування. На поклик філіяльного виділу зійшлося в неділю, 23. вересня кільканайцять тисяч народу, щоби вшанувати установу, яка вже 30 літ працює для кращої долі українського населення повіту. Відділи кінноти, піші мущини і жінки, довгі ряди возів спішили в Сокаль уставилися на великім майдані над Бугом. Тому що перемиський епископ Коциловський заборонив Службу Божу, відправлено молебен при співучасти кільканайцятьох священиків. Співав хор, зложений з членів читалень „Просвіти". Молебен закінчено відспіванням молитви-гимну „Боже, Великий, Єдиний" в супроводі орхестр з Підберезець і Сорік. Опісля слідували промови. Перший промовляв голова філії в Сокалі, д-р Богдан Чайковський, опісля інж. Творидло (від Гол. Виділу „Просвіти"), ред. Гладкий з Луцька, сенатори: пані Кисілевська і о. Татомир, пос. Кохан, пос. Ліщинський і цілий ряд ріжних організацій та установ.

Під проводом інж. Мельниковича рушила многотисячна юрба в похід, який отвирала чвірка їздців в історичних козацьких строях зі списами та синьожовтими прапорчиками. Коло церкви була дефіляда перед репрезентантом Головного Виділу і сокільської „Просвіти" При звуках орхестри машерувала чвірками кіннота. Бадьорі хлопці і старші громадяни, кожда чета в однакових строях. Так переїхало коло півтора тисячки кіннотчиків. За ними мужеські і жіночі піші відділи зі всіх сторін Сокальщини, всі з повагою, гідною великого свята. Піших мущин начислено коло двох тисяч, жінок поверх 2,500.

Пополудні відбувся над Бугом великий народній фестин, а на його закінчення вистава „Невольника" силами Просвітянського Театру та при співучасти великого числа аматорів сокальського повіту й коло 200 їздців (козаків, турків і татарів). Вистава відбулась під голим небом і протяглась при світлі до пізного вечера.

В комерсі, устроєнім у салі „Народнього Дому", взяли участь вдпоручники українських установ та значне число селян. При скромній вечері і промовах мило минув час усім учасникам.

ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ.

Народнє свято в Семиківцях.

В селі Семиківцях пов. Підгайці відбулося дня 16. вересня заходом філії Товариства охорони воєнних могил і інших установ Підгаєччини величаве народне свято біля стрілецьких могил. Не зважаючи на непогоду і дощ зібралося кілька тисяч людей з дооколичних сіл, щоби вшанувати память борців, поляглих за волю народа. Громадно прибули сусідні читальні і сокільські та лугові товариства. Прибуло разом 29 товариств з вінками та кінна бандерія.

В год. 9-ій відправив о. декан Сендецький торжественну Службу Божу, на якій співав селянський хор. Гарну проповідь до зібраних виголосив о. сов. Єрмак. Тому, що влада заборонила промовляти відпоручникам товариств, іменем усіх установ, які вислали своїх представників на це свято, промовляв пос. Кузик (вд Паркяментарної Репрезентації, Краєвого Товариства Охорони Военних Могил зі Львова та від Сокола-Батька). Відтак 5 священиків відправило панахиду і дорогу могилу вкрило 20 вінців від товариств. Сокільські і лугові товариства зложили поклін поляглим почесним ходом попри могилу.

Пополудні відбувся руханковий попис Соколів і Луговикв. Гарне виковання вправ і взірцева справність вправляючих викликували серед публики грімкі оплески.

Не обійшлось без виступу поліції. Командант поліційного постерунку хотів арештувати голову комітету свята за почесний хід коло могили і щойно за вставленням посла Кузика дав спокій. Всеж таки цей випадок не заколотив святочного настрою, що панував цілий час.

НОВІ НАКАЗНІ ПОРЯДКИ.

Прятання сміття, білення домів, саджения дерев.

Міністер внутрішних справ видав підчиненим адміністраційним орґанам новий обіжник в справі порядків по містах і селах польської держави. Розпорядок має на меті усунути всякий бруд і нехлюйство та завести як найбільшу чистоту. Між іншим керниці по селах мають бути накриті, сміття на подвірю і дорозі спрятане, мешкальні доми отинковані і побілені або помальовані. У виїмкових випадках, коли доми мають окремий будівельний тип, нпр. в горах, деревляні стіни можуть бути покостовані або помальовані відповідною краскою. Всякі руїни, оскільки не мають памяткового характеру, належить розібрати і стратити. Дороги по містах і селах мають бути обсаджені деревами, головно овочевими. Треба аґітувати за саджениям морвового дерева. По селах як найбільше живоплотів.

Наказана обіжником праця має бути виконана постепенно, в чотирох відступах часу, а саме: до 1. грудня ц. р. четвертина робіт, до лютого буде перерва, в марті, квітни і маю половина всіх робіт, а решта до кінця 1929 р.

Воно всьо дуже гарно, але треба побоюватись, що низша адміністраційна влада не буде числитися з господарською спроможністю бідного населення та що новий розпорядок стане в руках виконавчих урядових чинників новим засобом секатур, як це діється з наказаними виходками та іншими порядками.

ВІСТИ З ВОЛИНІ.

Дальша ліквідація волинських Просвіт.

Дня 6. і 7. вересня ц. р. представник староства робив ревізію в кремянецькій „Просвіті". Є це знак, що прийшла черга на ліквідацію кремянецьких „Просвіт". Впрочім в повіті кремянецького староства праця вже тепер унеможливлена. Заборонено вистави, збірки, лекції, взагалі всяку роботу по читальнях. Останніми часами староство не прий-

має до відома навіть зголошення загальних зборів. Отже розвязання „Просвіти“ буде лише формальним завершенням дотеперішнього стану просвітньої праці в Кремянеччині.

Рекурс Просвіт у Рівному та Дубні проти їхнього розвязання весною міністерство внутрашніх справ полагодило, як можна було сподіватися, відмовно, затверджуючи їхнє розвязання.

Похід на українську кооперацію.

По зліквідованню українського шкільництва, по зачиненню Просвіт прийшла на Волині черга на українську кооперацію. Ще в травню воєвідська влада відмовила українській кооперативі дозволу на влаштування кооперативного свята. З приходом на Волинь нового воєводи наступ на українську кооперацію відновився. Ведуть його „Земля волинська“ і урядовий орґан „Пршеґльонд волинські“ доносами про протидержавний характер роботи українських кооператив, які нібито починають набирати замість господарського політичний характер. Причиною цього походу є те, що штучно насаджувані кооперативи, для заманення туди українського населення, помимо того, що коштували Польщу 6 міліонів кредиту, не принесли успіху, бо українське селянство ухиляється від урядових кооператив. 70 проц. українських кооператив належить до Українського Ревізійного Союза, а лише 22 проц. до польських Ревізійних Союзів. Цим пояснюється цей похід на українську кооперацію, який небавом дасть свої плоди.

ІЗ ЗАКАПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Закарпаттю грозить голод.

Часописи українського Закарпаття переповнені трівожними вістками, що населенню Закарпаття грозить голод. Народ Закарпаття відчуває дорожнечу, яка відчувається в Чехословаччині тим більше, що велика посуха погіршила сьогорічні жнива. Кукурудза й бараболі не зародили, а й паші нема для худоби. До того подорожіли не тільки хліб й цукор, але і інші артикули. Щоби купити чотири метри кукурудзи, треба продати корову. А чеський уряд не звертає на це уваги і замісць помочі загроженому голодом населенню, накладає на нього найріжнородніші драчки й кари.

Военна контрибуція.

Окружний начальний уряд в Іршаві через свій нотаріят в Білках вимагає під загрозою екзекуції від селян Імстичова гроші за т. зв. румунщину. Беруть від селян гроші, екзеквують, а селяни бігають по урядах і не можуть довідатися, за що вимагають від них так великих сум.

Ще в 1919 р. окупували румунські війська Закарпаття аж по саме Мукачево. Прийшли вони і до села Імстичева, де забрали всьо, що їм тільки попало під руки: корови, воли, кури і т. д. Тоді то Чехословаччина разом з Румунією окупували Радянську Мадярщину. Відтак замісць дати зрабованому населенню відшкодування, чеська влада вимагає тепер від пошкодованих селян великі суми за якусь румунщину. Виходить, що селяни Закарпаття повинні після 9 років війни платити военну контрибуцію.

ГОЛОД І НУЖДА в БЕСАРАБІЇ.

Наслідки сьогорічного неврожаю в Румунії стають з кождим днем грізнішими. В полудневій Бесарабії голод приймає все більші розміри поміж селянством. В цих околицях цего року не зародив ані білий хліб ані кукурудза і тому селяни вже тепер печуть хліб з полови з домішкою ячмінної муки. З усіх околиць надходять вістки, що селяни зі страху перед голодом продають свої господарства за півдармо і мандрують до більших міст Румунії. Вже місяць тому виготовила аграрна комора Бесарабії письмо до уряду з просьбою надіслати збіжа для осінної сійби. До цего часу це письмо не полагоджено. Зате ходять аґенти податкової адміністрації по селах і забирають послідні подушки за податок.

Так виглядає положення селян одної з найбогатших колись країн Европи.

Що чувати у світі?

Маршалок Пілсудський перебуває вже другий місяць в Румунії, куди виїхав, як кажуть урядово, лічитися. Заграничні політичні кола дивляться на румунську курацію Пілсудського трохи інакше. Відомо, що Румунія зовсім не має таких цілющих жерел, як в інших країнах, отже й Пілсудському нема там чого шукати, коли діло справді з поратуванням здоровля. Зате не без значіння факт, що до Румунії приїхали також вищі французькі офіцири і гостили у Пілсудського. Розуміється, що стріча французьких офіцирів з керманичем польської армії в Румунії не припадкова, а дехто каже, що найвисші військові достойники всіх трьох держав зробили важну тайну умову у звязку з заграничною політикою. А більшовицькі ґазети пишуть, що це змова проти Радянського Союза, якому грозить війна від найближчих західних сусідів. Дня 30-го жовтня Пілсудський приїхав до Букарешту, де найвищі урядові кола приймали його святочно: Дня 2. жовтня марш. Пілсудський виїде назад до Польщі.

Справа роззброєння стрічається з новими перешкодами. Ледви американський миротворець Келльоґ повернув з Европи до Америки, а вже стало ясно, що з його мирового пакту (умови), підписаного ріжними державами в Парижі, готово не вийти нічого. Франція і Анґлія заключили недавно між собою тайний договір щодо зброєння на морі і на суші. Очевидно, Америка порахувала цей союз як небезпеку, звернену проти неї. Тому американський президент Кулідж затявся і не хоче предкладати Келльоґового пакту до затвердження сенатови Зєдинених Держав так довго, аж будуть ухвалені кредити на будову нових 15 военних кораблів. Значить, замісць роззброюватися держави збояться ще більше. Анґльо-французький доровір викликав не тільки обурення в Америці, але збудив також занепокоєння в Німеччині, Італії й Радянськім Союзі. Появились навіть вістки про можливість американсько-німецько-радянського бльоку, як противаги проти анґльо-французького порозуміння.

Афґанський король Аманулах, вернувши з подорожі по Европі, почав заводити в своїй державі европейські порядки. Найперше приказав афґанським жінкам ходити без заслони на лици, а тепер взявся до мужчин. Коли зібрався парлямент, король приказав силою обголити всіх послів, одягнути в білля, европейські одяги і капелюхи. Мимо протесту всім 700 послам обголено бороди і вуси. В цілім Афґаністані це викликало велике обурення.

НОВИНКИ.

— **Гідне наслідування.** Головна Управа „Рідної Школи“ одержала на днях від „Маслосоюзу“ 500 зол. з письмом такого змісту: „Рішенням Дирекції Маслосоюзу з дня 14. ц. м. уділено для потреб Хвального Товариства даток в квоті зол. 500 — місто дискусії в пресі“. Надіємося, що й інші наші економічні, торговельні і фінансові товариства та підприємства, зі Львова, з краю і закордону, підуть за гарним прикладом і поспішать кожне з окрема з більшою допомогою „Рідній Школі“ та причиняться таким чином до зліквідування небувалої досі фінансової кризи цеї одинокої і найважнішої шкільної інституції. Бо дійсно час вже від слів перейти до діл. Всі надзвичайні датки на „Рідну Школу“ будуть оголошені в пресі.

— **Розвязування „Лугів“.** Надходять відомости, що в цілім краю йде дальше розвязування „Лугів“. В останніх часах розвязано 5 Лугів в рогатинському повіті. Як причину розвязання подає станиславівське воєвідство те, що згадані товариства відбувають військові вправи. Староство в Надвірні загрозило Лугови в Делятині розвязанням, коли буде вживати мундурів і відзнак. А в деяких громадах Бережанщини, як відомо, ходять поліцаї по хатах Луговиків і конфіскують лугові однострої.

— **„Амнестія“.** Дня 22. серпня ц. р. вернувся з вязниці після чотиролітньої неволі політичний вязень Андрій Кіндій, один з 140 володимирського політичного процесу, а 25. серпня, при великому здвизі односельчан його похоронили. Умер на сухоти, котрих набавився у вязниці, маючи всего 22 роки життя. Він мав ще досиджувати кілька місяців, але польська влада побачивши близьку смерть, пустила його до дому смертельно хорого.

— **Виказки подешевіли.** В Польщі почав обовязувати новий закон про зголошення (мельдунки). Крім зголошень цей закон управильнює справи особистих виказок чи леґітимацій (доводів). Виказки будуть тепер видаватися в урядах самоврядування (громадських) і то безплатно, бо треба тільки платити 60 сотиків за блянкети, як зворот коштів друку. Є це значна полекша для населення, бо доси самі стемплеві оплати при видаванню особистої виказки (доводу) виносили 8 зол.

— **Урядовим комісарем міста Львова** став професор львівської політехніки Отто Надольський. Дотеперішнього комісаря Стшелецького покликано до міністерства внутрішніх справ.

— **Ходорівська справа.** Недавно тому кількасот мешканців міста Ходорова і сусідних сіл, головно жінок, спустило воду з великого ставу, що належить до ходорівської цукроварні і не позволили заложити нових заставок. Була це оборона перед шкодами, які терпіло місцеве населення від води цього ставу, що забагнювала селянські ґрунти на просторі 25 кільометрів і спричинювала маляричні недуги. Управа цукроварні спровадила поліцію, яка почала арештувати опірних людий, однак в справу вмішалася адміністраційна влада і довела до мирного поладнання справи. Рішено ставу більше не наводнювати і приступити в найближчім часі до меліорації, щоб осушити багна та увільнити людей від їх шкідливих впливів.

— **Скасовано подружий послух.** На підставі рішення зїзду польських епископів, затвердженого папою, присяга при вінчанню буде для обох новоженців латинського обряду однакова. Значить, молода не буде при вінчанню присягати на послух свому чоловікови.

— **Дар з повітря.** Коло села Кант в Індіях упав величезний метеор і убив двоє людий. Удар метеору викликав такий сильний вибух, що було його чути на 30 кільометрів. Зарившись в землю метеор розпався на кусники, з котрих найбільший важить дві тонни (2 тисячі кг.).

— **Нечувана самоволя.** В селі Онут, пов. Заставна, на Буковині, видала жандармерія наказ, щоб всі дівчата і жінки від 15—60 літ зявились в громадській канцелярії. Коли всі поприходили, жандарм заявив їм, що в селі знайдено трупа 6-місячної дитини а що не знати, котра з жінок підкинула дитину, всі присутні дівчата і жінки мусять підчинитися оглядинам сільської акушерки. Зараз і почався цей варварський огляд жінок при асистенції жандарма. Дівчата і жінки з плачем піддавалися цему нечуваному насильству, однак оглядини не потвердили ні в одної підозріння. Одна жінка, Катерина Делеґа, спротивилась цій процедурі, а звірюка жандарм побив її за те по лици і подав до суду за опір владі.

— **Військові і женячка.** На основі військового закона з 1924 р. особи, обовязані до військової служби (перед відбуттям служби у війську або перед признанням їх нездібними до військової служби), могли женитися тільки за дозволом військової влади. Розпорядком президента польської держави знесено цей припис і тепер особи, обовязані до військової служби, можуть женитися без того дозволу. Тільки ті, що вже служать при війську, не можуть з того права користати.

— **Січинський на Радянській Україні.** Мирослав Січинський, що перебував доси в Америці, приїхав на Радянську Україну. Як доносять місцеві ґазети, в Українській Академії Наук в Київі мав він реферат про українську еміґрацію в північній Америці.

— **Не вільно жебрати.** Так каже новий розпорядок міністерства внутрішних справ. Хто хоче жити, мусить заробляти на себе, а хто каліка, має йти до громадського або іншого захисту. Громада має дати безхлібним працю або прожиток. А що буде, коли нема захисту ані праці?

— **За шпіонажу.** В Барановичах розстріляли на основі присуду наглого суду капраля Віктора Яґеловича за відписування військових документів в цілях шпіонажі.

— **Землетрясення на Поділю.** В околицях Чорткова, Борщева і Копичинець тряслася дня 24. вересня ц. р. в 6 год. рано земля. Землетрясення тревало кілька секунд і було настільки сильне, що в деяких хатах тріснули шиби і на шафах переверталася посуда. Одночасно чути було підземний гуркіт. Правдоподібно було це пересування підземних покладів, що на Поділлю часто буває.

— **Гарний сторож закона!** Командант поліції в Янчині, пов. Перемишляни Копистинський заходив до місцевого почтового уряду і користаючи з неуваги урядднички, підсунув підчас експедиції фальшиві почтові перекази, заадресовані до Камінки Стр. і Городка на суму 3.500. зл. Опісля поїхав до цих міст і відобрав гроші. Обманство виявилося і справа опинилась перед судом в Бережанах. Копистинського засуджено на 3 роки вязниці, а урядничку на 3 дні арешту.

— **Вовки в горах.** В Скільщині появилися цілі тічні вовків, що стягаються сюди з ріжних сторін. Жертвою цих хижаків упало багато звірят. Управа державних лісів зарядила облави.

— **Спізнився.** В однім селі на Горішнім Шлеську явився недавно чоловік, що вернув з російського полону, в який попав ще з початком світової війни. Всі уважали його за погибшого. Він каже, що в глибині Сибіри живе ще багато полонених із світової війни.

— **Бандитизм.** В Косівщині бушує якась ватага, що живе з награбленого майна селян. В Шешорах украли одному господареви три барани. Кажуть, що між пятьма бандитами є дві жінки.

— **Що вже у нас забороняють!** Товариство Сокіл в Золотниках задумало уладити сокільське свято в честь поляглих у війні соколів, відправляючи в церкві богослужения за їх упокій. На диво навіть така скромна програма свята не подобалась підгаєцькому старостві. Воно повідомило управу товариства, що не приймає до відома зголошення цього свята і забороняє його, а то „з огляду на публичну безпеку“ і також тому, що „таке свято має характер політичний і різко нарушує обсяг ділання, означеного статутом пожарничого товариства „Сокіл“. Значить, заупокійне богослужения це політика, що грозить публичній безпеці! Чуєте, панове старости з інших повітів, де преці такі свята відбуваються і ніхто через те не потерпів? Підгаєцькому старості належиться аванс за ревність в береженню публичного спокою і загроженої правовости!

— **Смерть під бігуном.** Нарешті стверджено, що норвеський вчений Амундзен, який полетів був у підбігунові сторони ратувати розбитків з виправи ґенерала Нобіле, погиб. Рибаки виловили коло Тромзе останки його літака. Досліди знавців виказали, що літак упав у море з великої висоти. Догадуються, що на літаку вибухла пожежа і спричинила нещастя. Як відомо, разом з Амундзеном погиб француз Ґільбо, що кермував літаком.

Де і як закладати сад та як господарити в нім?

Сад найлучше закладати близько хати. Тут його лекше доглянути і перед шкодою устеречи. Тут земля звичайно більше родюча, як десь дальше від хати. Хочби навіть земля була і не конче добра, то варта її так поправити, щоби можна було на ній засадити овочеві дерева. На злім або яловім ґрунті шкода садити деревину бо з неї хісна не буде.

Найлучше удаються овочеві дерева на глибокім, не сухім, пропускальнім ґрунті. Добра під сад земля є тоді, коли принайменше на локоть є чорна і пропускальна. Глинковаті, пісковаті і не затяжні глинясті землі будуть також добрі, коли тільки верстви спідні, то є підпочва як і саме підложе не були або з каміння, з опоки, або з мокрої непропускальної глини. Близкість зашкірної води дуже шкодить овочевим деревам. На такім ґрунті можуть рости тільки сливки.

Длятого перед заложенням саду треба добре розслідити, який є ґрунт, на котрім хочемо засаджувати овочеві дерева. Не ходить так дуже о пізнання верстви верхньої, як більше о підпочву, котра мусить бути для овочевих дерев відповідна. Нераз буває так, що на землі, де родиться добре збіже, овочеві дерева не будуть рости, бо підпочва є зла, за мокра, тяжка, іловата, з опоки, або твердого каміння торфу і т. д. Щоби дізнатися, який є ґрунт в споді, треба викопати на пробу в кількох місцях ями на один і пів метра глибокі.

По якости землі в споді можна осудити чи і які роди овочевих дерев будуть на даній землі рости. На глинковатих і глинястих ґрунтах удадуться грушки, черешні і яблінки. Черешні удаються також на глинясто-марглистих ґрунтах. Яблінки ростуть ще і на вогких, але не за мокрих глинах. На вогких ґрунтах можуть рости тільки одні сливки. Однак сливки ростуть найлучше на землях порохничних і на засібних порічинах над берегами рік і стависках. На цілком мокрих землях не буде рости жадна деревина. На сухих пісковатих землях росте тільки одна вишня. Черешня і грушка буде вправді також рости, але дасть дрібні овочі.

Доброту ґрунту можна також оцінити після овочевих або диких дерев, котрі ростуть денебудь в сусідстві в такім самім положенню. Приміром де ростуть добре дуби, липи і клени, удаються також яблінки, грушки і черешні, де ростуть ясені, вільхи і верби, там удадуться тільки сливки. Тому належить добирати під сад землю як найлучшу і садити овочеві дерева відповідно до якости ґрунту а також і до підсоня. А тоді можна мати здоровий сад і богато гарних овочів.

Добрий господар повинен до саду часто заглядати і звертати на нього пильну увагу. Тут треба поправити корону деревини або витяти галузки, так що одна другій заваджає, а також усувати всі перехрестні галузки, котрі взаїмно труться і перешкаджають собі. Треба також витинати вовки, що ростуть на галузях деревини як і відрости всілякі, що ростуть на пни або з коріння. Сухі галузки також вирізувати треба. Сад треба перекопати, зрушити землю в осени і на весні, під короною і взагалі в протягу літа держати в саді чорний пар, очищувати пні дерев з моху і старої кори, в осені і весні обчистити дерева з гнізд і опрядів гусениць і взагалі нищити на дереві всілякі мшиці і хробацтво, як рівнож треба побілити дерева густим вапном з глиною. Та найважнішою роботою в саді є гноєння старих овочевих дерев. Молодих овочевих дерев ще не треба гноїти. Вони засаджені в добре справленій землі, там знайдуть замолоду ще досить поживи. Найдогідніше підливати дерева гноївкою. Гноївка мусить пару тижнів вистоятися в бочці, а відтак до підливання розпускається двома частями води.

Як всюди, так і в садку, мусить бути лад і порядок. Дерева треба садити під шнур, правильними рядами. Перед садженням деревця до ями вбиваємо кіл без кори, коло двох метрів довгий, грубий як рука. По двох тижнях по засадженню, деревця треба попривязувати до колів, привязувати треба в 8 так, щоби паль не терся в деревце і на відворот. Кожне дерево мусить мати досить місця доступу воздуха й світла. Яблунь, грушок і черешень не можна садити густіше як на десять метрів одно від одного. Сливки, вишні, морелі і брескви садиться на 7 метрів. Найкраще садити всі овочеві деревця в квадрат, т. є. так, щоби поперек як і поздовж було можна орати в загони, як і робити грядки і плекати городину, як бараболю, бураки цвіклові і пастівні, капусту, огірки, моркву, петрушку, цебулю і т. п. В більших садах в той спосіб використовується між деревцями землю. Уважати треба, щоби близько під дерева не воруватись, щоби часами не покалічити коріння плугом, а коріння орчиками. Незорані місця ліпше перекопати рискалем.

Михайло Бардеґа,
інструктор городництва і садівництва.

Нові видання.

НАРОДНІЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ на рік 1929 містить: Календарські відомости. Український історичний календар. Ол. Бабій: Вам (вірш). М. Галущинський: На переломі. Б. Л.: Іванові Франкові (вірш). Ст. Сірополко: Самоосвіта. М. Мельник: Туга (вірш). Вас. Стефаник: Мати. М. Мельник: Очі. Вас. Левицький: Клікуша. Б. Лепкий: Розмова. Андр. Чайковський: З таких гарні люди виходять. Гал. Чіпка: Перша невдача. М. Рудницький: Чорна маска. Ос. Турянський: Море. М. Р.: Великий гуцул (У 40-ліття смерти О. Ю. Федьковича). Ст. Шах: Великий співець природи (У 15-ліття смерти М. Коцюбинського). Великі роковини (280-ліття візду Б. Хмельницького до Києва і 220-ліття полтавської битви). В. Яровацький: 20.000 метрів під землею (Слідом за поступом людського духа). Д-р А. Ластовецький: Правильна повітряна комунікація між Европою й Америкою. Ів. Шендрик: Марс. Д-р А. Ластовецький: Значіння радіотелефонії для сільського господарства. Ант. Шмигельський: Галицький землероб. П. Сосенко: Дещо про теперішні державні устрої. Ом. Терлецький: Суспільні верстви в історії України. Д-р П. Лисяк: Українське парляментарне представництво. Д-р Б. Гнатевич: Шовківництво та його рентовність. З життя українських установ у Канаді. М. Б.: Канадійсько-український інститут „Просвіти“ у Вінніпеґу. Великий ювилей „Просвіти“. Провідник по Львові і краю. Почтова тарифа. Анонси. — Сторін 230. Ціна 3 зол.

ДОПИСИ.

ВІВСЄ, ПОВ. ПІДГАЙЦІ. (Свято, яке не забудеться). Минуло вже чотири місяці, як в нашім селі відбулося (другого дня Зелених Свят), велике свято в честь поляглих УСС-ів, що спочивають на громадській площі біля церкви, але в „Свободі“ не було про него ще згадки. А згадати про це належиться, бо в святі взяло участь коло 15.000 народу з ріжних сторін Підгаєччини і доси згадують про него з одушевленням. На площі біля церкви є спільна могила, де спочивають жертви великої світової війни, між іншим австрійські жовніри 19. і 35. п. стрільців, а крім того з полків мадярських і німецьких, разом коло 80 поляглих. На цій площі наші громадяни висипали окрему могилу і поставили камінний хрест з терновим вінцем для трьох Українських Січових Стрільців (десятника Берегуляка і двох рядовиків), що погибли тут в боротьбі за волю народу. Цим народнім героям прийшла поклонитись половина Підгаєччини, а між ними були люди із сіл віддалених 4 милі. Із 18 сіл приїхали кінні відділи, разом в числі 441 їздців. О год. 9 рано рушив похід, на який зложились процесії, Луги, Соколи, кінні бандерії і непроглядні маси народу. Орхестра приґравала козацький марш. Луговці виступили в одностроях на вигляд наддніпрянських стрільців, Соколи пригадували УСС-ів і кінні бандерії представляли запоріжське козацтво в жупанах, шараварах і з довгими шликами. Майже кожде товариство несло прапор і тернові вінці, обвішані червоною і чорною китайкою. На гарно прикрашеній могилі відправлено Службу Божу і панахиду при співі кору із Слободи Золотої. Після богослуження виголошено ряд патріотичних промов, а саме о. Яремчук, пос. Целевич, д-р В. Бемко, луг. Польний і гром. Скасків з Божикова. Народ розійшовся одушевлений, піднятий високо на дусі та переконаний, що народнього духа ніхто не закує в кайдани. Святом занявся читальняний виділ під проводом Ник. Терлюка. Він зорґанізував був в Америці Комітет, що зібрав 1.900 долярів на будову Народнього Дому в Вівсю. Дім станув серед села і дає приміщення читальні, Лугови і кооперативі. В минулім році цей дім на святі поляглих посвятив о. пралат Л. Куницький. **Очевидець.**

ЗАГІРЄ, ПОВ. ЗБОРІВ. (Просвітня твердиня). Наша читальня „Просвіти“ сталася правдивим огнищем культурного та громадянського життя в селі. Великі заслуги принесла читальня підчас минулих громадських і соймових виборів. Згуртувалася в ній вся молодіж села, находячи в ній освіту й культурну розривку. Аматорський кружок дав за минулий рік десять аматорських вистав з товариськими забавами. Бракувало ще тільки Народного Дому для поміщення читальні і тому деякі свідоміші громадяни постановили з весною взятись до будови власного дому, як це діється по інших селах, і є надія, що добре діло буде виконане. Вправді є в селі гурток киринників і хрунів, що для своїх власних інтересів пробують шкодити ідейній роботі просвітян, але їх діявольська робота не втримається. Прийде конець і коршмі, яку вони заложили, щоби деморалізувати село, а так само приватному склепови, який вони ведуть, щоби шкодити кооперативі. Незабаром відбудеться у нас голосування за знесенням коршми і нарід викурить геть зі села чортове насіння. **Свій.**

ЗЛОЦЬКЕ, ПОВ. НОВИЙ САНЧ. (Нарід потрібує проводу). Минулого року заложено в нас читальню „Просвіти“, що розвивалася цілий рік дуже гарно, головно завдяки п. Якову Малиновському, що працював у нас майже два роки. До читальні справлено багато цікавих книжок, а аматорський гурток давав вистави навіть по околичних селах. На жаль п. Малиновський покинув недавно наше село і вже в читальні нема того життя. На Лемківщині нарід досить темний, але як хто щиро займеться його освітою, можна багато з ним зробити. Щож, коли місцевій інтеліґенції буйдуже про ідейну народню роботу і так гарно зорґанізуване культурне життя зачинає у нас заснічуватись. Народ потрібує конче доброго проводу! **Свій.**

ЗБАРАЖ. (Спростування). На основі арт. 32 пресового розпорядку президента Річипосполитої прошу помістити слідуюче спростування допису, поміщеного в ч. 31 „Свободи“ п. з. „Зарубинці, пов. Збараж. Радикальна господарка“: 1. Неправдою є, що Голова Українського „Народного Дому“ в Збаражі, адвокат д-р Кульчицький роздає гроші цеї інституції при її будові сторонникам радикальної соціялістичної партії, натомість є правдою, що всі видатки з каси „Українського Дому“ в Збаражі чинить скарбник тогож Товариства на основі рішень цілого Виділу. 2. Неправдою є, що д-р Кульчицький дав 500 зол. на звоження піску з Новик аґітаторові цеї партії Федькови Стаховському зі Зарубинець, натомість правдою є, що по тритижневім ходженню по селах та проханню о дарове звоження піску відгукнулися на це масово тільки Красносілці і Розношинці та три господарі з Синягівки, 4 фіри з Зарубинець і кількох селян з Капустинець, а будова не сміла станути і з поручення Виділу член виділу добр. Студницький і добр. Когут, урядовець „Українського Дому“ згодили одиноко охочих Стахова і Волошинського до звоження піску по 5 зол. від куб. метра з тим, що 10% піску привезуть вони оба даром. 3. Неправдою є що Стахів взяв ті гроші собі і звозить пісок лиш сам зі своїм тестьом Іваном Цвяхом, богачем-дукою зі Зарубинець, натомість є правдою, що 1 куб. метер піску з Новиків коштує в Збаражі 8 зол. 50 сот. і що супроти того Стахів, Волошинський і Цвях виконали високо-патріотичне діло, бо протягом 16 днів доставили 110 куб. метрів піску по 4 зол. 50 с. і завдяки їм могла дальша будова початися. 4. Неправдою є, що тепер д-р Кульчицький взиває людий зі Зарубинець, щоб звозили пісок з того села за дармо, натомість є правдою, що Виділ Товариства просить всіх громадян Українців повіту складати жертви в грошах і в натурі на будову дому, та що другі зарубинські господарі візвані звозити пісок за гроші, привезли за заплатою заледви 22 метри. 5. Неправдою є, що Стахів хотів даних на добування піску 30 зол. взяти і затаїти, натомість є правдою, що д-р Кульчицький заявив парібкам, що булоби ганьбою для них пропити і прогуляти жертвовані на будову гроші та що булоби марнованням громадянського гроша, і що ганьбою булоби, щоби Виділ платив по 30 зол. відкривку піску, тоді коли село доставило тільки 4 фіри піску, як се сталося в Зарубинцях. 6. Неправдою є, що пісок добутий в Зарубинцях ужив дідич жид на свої будівлі, натомість є правдою, що з добутого толокою піску привезено тільки 4 фіри для Укр. Дому безплатно, а також правдою є, що громада і дідич спорять між собою о піскову гору і кожда сторона все спішить забирати для себе пісок відкритий противною стороною. 7. Неправдою є, що в Укр. Домі радикали послугуються такими людьми як Федько Стахів, натомість є правдою, що Виділ Укр. Дому безпартійний і аполітичний радо і з вдячністю приймає жертви і труд при будові „Укр. Дому“ від всіх членів Товариства і жертводавців, та що Виділ уважає добр. Стахова за одного зі щедрих жертводавців на будову „Укр. Дому“ культурно-освітної, загально-національної, а не партійної установи і що того рода дописи як отсим спростовані тільки руйнують тяжким трудом і посвятою одиниць здвигану національну будівлю. **Д-р Іван Кульчицький,** голова Т-ва „Український Дім“.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 45.25—46.26, краєва 43.75—44.75, жито 34.25—35.25, ячмінь бров. 35.50—36.50, до мелення 27.25—28.50, овес 30.50—31.50, сіно 18—20, гречка 31.75—32.75.

Худоба. За кґ. живої ваги: воли 1.66—1.75, корови 1.50—1.60, ялівки 1.50—1.60.

Набіл. Молоко 0.50, масло кухонне 6.40, десерове 6.80—7.00, сметана 2.60, сир звичайний 1.20, бриндзя 6.00, яйце 0.18.

Гроші. Доляр ам. 8.88, канад. 8.82, чеська кор. 0.26, австр. шилінґ 1.25, нім. марка 2.16, лей 0.05, франц. франк 0.34, червонець 27.00.

ПОЗІР ЗОЛОЧІВЩИНА!

Філія Т-ва „Просвіти“ в Золочеві устроює дня 14. жовтня, в разі непогоди дня 21. жовтня 1928 р.

ВЕЛИКЕ НАРОДНЄ СВЯТО

з нагоди 50-літнього свойого істнування і посвячення угольного каменя під бурсу.

Програма Свята: 1. О год. 10-тій: Полева Служба Божа коло церкви оо. Василіян на Шляхах. 2. Похід на площу української ґімназії. 3. Дарування бурси і посвячення угольного каменя. 4. Святочна Академія зі вступним словом, привітами, хоровими і орхестральними продукціями та деклямаціями.

Прохаємо українське Громадянство Золочівщини і сусідніх повітів, а також усіх бувших питомців української бурси в Золочеві до участи в Святі.

ВИДІЛ.

31. жовтня ц. р. кінчиться речинець виповідження обезпечення 1/3 части будинків в ПЗВО. Хто ще не обезпечений в „Дністрі“, нехай не тратить ні хвилини, а піде до аґента „Дністра“, зажадає картки виповідження, виповнить її і вишле поручено до приналежного Воєвідського Інспекторату П. З. В. О. Виповіджену 1/3 часть будинків нехай обезпечить негайно в Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ ГОРОДЕЦЬКА Ч. 46

18 Пересвітлення Рентґеном. 4-4

Необхідний для всіх!

Поручаю Вп. П. тільки за 3 зл з пересилкою моментальний рахівник. — Велика економія часу.

В хвилині можна множити, ділити і вичисляти відсотки. Необхідний для всіх інституцій, підприємств, учителів, учнів, бюралістів, касієрів, бухгальтерів, всіх урядників і т. п. осіб. Приступний для кожного без страти часу і енерґії, як також без окремого приготування. Дає готові висліди множення, ділення і обчислювання відсотків автоматичною швидкістю читання. В случаях потреби моментальних обчислень є незрівнаний. Ціна тільки 3 золоті з пересилкою, листи і перекази адресувати: Генрик Цукерштайн, Warszawa, Leszno No 27/33

Конто чекове П. К. О. ч. 7863.

19 3—5

Надзвичайна нагода,

для читачів „Свободи“.

Даю Вам мешканцям віддаленим від осередка волокняного промислу змогу набути всякі мануфактурні, панчошничі і трикотові товари по фабричних цінах. Щоби переконати Вас про доброту і ціни моїх товарів, висилаю як рекляму комплет

тільки за 42 зол.

3 метри бостону вовн. в наймодніших десенях подв. шир. в гладких колірах, як бронз, гранат і чорний на мужеське убрання або жіночий плащ, 3 м. шевйоту подв. шир. у всіх колірах (після вибору) на жіночу святочну сукню, 1 зимовий мужеський светер в колірах: бронз, гранат і сірий, 3 м. анґлійського зефіру в наймодніших десенях на мужеську святочну сорочку, 2 м. білого полотна на жіночу сорочку, 1 вафлевий ручник і 3 батистові хустини. Це все висилаємо за післяплатою (платиться при відборі на почті) по одержанню листовного замовлення. Купуючий нічим не ризикує, бож коли товар не подобається, приймаємо його з поворотом а гроші звертаємо. Замовлення адресувати: **Józef Amster, Łódź, Piotrkowska 10.**

Цінники на всякі мануфактурові, панчошничі і трикотові товари висилаємо на бажання даром. 28 1-1

Ширіть „Свободу“!

НА ДНЯХ ПОЯВИТЬСЯ В ПРОДАЖІ

Сільський Господар

Господарський календар на рік 1929

300 сторін друку великої 8-ки, поверх 150 малюнків, ціна тільки 3·50 зол. Необхідний для кожного, ХТО ХОЧЕ ПО НОВІТНЬОМУ ГОСПОДАРЮВАТИ та мати користь зі своєї господарки! Жадайте в усіх українських книгарнях, Повітових Союзах Кооператив або впрост

В Т-ВІ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

ЛЬВІВ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА, Ч. 20.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.